

Cylchlythyr

Grŵp Rhywogaethau Estron Goresgynol Cymru

RHIFYN 1

GORFFENNAF 2019

Mae Rhywogaethau Estron Goresgynol (INNS) yn blanhigion, anifeiliaid, ffyngau a micro-organebau a gyflwynwyd i rannau o'r byd ble na fyddent i'w cael yn naturiol. Gallant ymledu gan achosi difrod i'r amgylchedd, yr economi, ein hiechyd a'n ffordd o fyw. INNS yw'r ail fgygythiad mwyaf ar ôl darnio a cholli cynefinoedd.

Amcangyfrifwyd bod INNS yn costio o leiaf £1.8 biliwn y flwyddyn i economi'r DU, maent yn effeithio'n bennaf ar y sectorau ffermio a garddwriaethol ond gallant effeithio hefyd ar drafndiaeth, adeiladu, hamdden, dyframaethu a chyfleustodau.

Mae Grŵp Rhywogaethau Estron Goresgynol Partneriaeth

Bioamrywiaeth Cymru (PBC) yn ffynhonnell arbenigol ar INNS yng Nghymru. Sefydlwyd y grŵp yn 2008 ac mae'n cynnwys amrywiaeth eang o bartneriaid o Lywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, y trydydd sector amgylcheddol a sefydliadau sector cyhoeddus a phreifat eraill.

Dysgwch fwy am y grŵp ar ein gwefan benodedig ar [wefan PBC](#).

PYNCIAU LLOSG

Dull newydd ar gyfer mynd i'r afael â Rhywogaethau Estron Goresgynol yng Nghymru



"Bydd prosiect Rhwydwaith Ecolegol Gwydn Cymru (WaREN) yn helpu i feithrin y dull cydweithredol y gwyddom fod ei angen i fynd i'r afael â rhywogaethau estron goresgynol (INNS).

"Mae Llywodraeth Cymru wedi cyfrannu at nifer o fentrau rhywogaethau estron goresgynol gan gynnwys prosiect Ymddiriedolaeth Bywyd Gwylit Gogledd Cymru Lles Ein Hafonydd, lle mae gwirfoddolwyr lleol yn clirio rhywogaethau goresgynol o dros 120km yn flynyddol o ddalgyrch afon Dyfrdwy.

"Maen nhw wedi gwarchod rhywogaethau a chynefinoedd, wedi gwella ansawdd y dŵr ac wedi adfer mynediad i fannau gwyrdd. Bydd prosiect WaREN yn ein helpu i efelychu'r math hwnnw o lwyddiant ar draws Cymru gyfan."

Lesley Griffiths, Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig

Mae dull arloesol ar gyfer delio gydag effeithiau rhywogaethau estron goresgynol wedi ei lansio yng Nghymru.

Wedi ei ariannu gan grant newydd Llywodraeth Cymru 'Galluogi Adnoddau Naturiol a Llesiant yng Nghymru', mae Rhwydwaith Ecolegol Gwydn Cymru (WaREN) yn dyfeisio fframwaith Cymru-gyfan newydd fydd yn helpu cyrff cyhoeddus a phreifat a grwpiau cymunedol i weithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael ag effeithiau sylweddol rhywogaethau estron goresgynol (RhEG).

Yn ystod ei gyfnod datblygu cyntaf, mae WaREN yn anelu:

- i ddatblygu 'fframwaith Cymru-gyfan er mwyn cydweithredu ar RhEG', dull strategol cydweithrediadol cynaliadwy, cydlynol, wedi ei flaenoriaethu ar gyfer mynd i'r afael ag RhEG

- i baratoi pecyn cymorth i ddarparu gwybodaeth ac arweiniad i gefnogi gwaith ar lawr gwlad ac i alluogi cyllidwyr i wneud penderfyniadau sy'n seiliedig ar dystiolaeth
- i gynhyrchu mecanwaith ariannu cynaliadwy gyda chyfleoedd a ffrydiau ariannu a ddynodwyd

Mae bwrdd prosiect WaREN wedi ei sefydlu ac mae'r aelodaeth yn cynnwys Llywodraeth Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, Ymddiriedolaeth Natur De a Gorllewin Cymru, Dŵr Cymru, Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru a phrosiect Lles Ein Hafonydd (RhEG Dyfrdwy), ynghyd ag Ysgrifenyddiaeth Rhywogaethau Estron Prydain Fawr a rheolwyr tiroedd fel cynghorwyr arbennig. Darperir arweiniad strategol gan Grŵp RhEG PBC.

Dull RhEG newydd (parhad)

Dywedodd Nigel Ajax-Lewis MBE, Pennaeth Bioamrywiaeth a Pholisi Ymddiriedolaeth Natur De a Gorllewin Cymru, wrth siarad ar ran Bwrdd Prosiect WaREN:

“Gan fod RhEG ymysg tri gyrrwr pennaf dirywiad bywyd gwyllt Cymru, ynghyd â newid hinsawdd a darnio cynefinoedd, mae'n hynod o bwysig ein bod ni gyd yn cydweithio i fynd i'r afael â'r broblem yn y modd mwyaf effeithlon a chost-effeithiol”

Sut i ymuno yn y gwaith? Rydym yn awyddus i gysylltu â sefydliadau, busnesau a grwpiau cymunedol sydd â diddordeb mewn RhEG. Bydd WaREN yn cynnal cyfres o weithdai rhanbarthol, amserol. Cofiwch gysylltu â ni i gofrestru eich diddordeb trwy gysylltu:

walesbiodiversitypartnership@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk

Darllenwch rifyn Haf 2019 o Gylchlythyr Rhywogaethau Estron Prydain Fawr [yma](#).

DEDDFWRIAETH A PHOLISI

Ymgynghoriad ar gamau i reoli Rhywogaethau Goresgynol Estron (IAS) sydd wedi ymledu ymhell yng Nghymru a Lloegr

Mae Defra a Llywodraeth Cymru yn galw am sylwadau ar gamau rheoli ar gyfer 14 Rhywogaeth Oresgynol Estron (IAS) sydd wedi ymledu ymhell yng Nghymru a Lloegr. Ar gyfer rhywogaethau sydd o bryder i'r Undeb sydd wedi ymledu ymhell, mae Rheoliad IAS yr UE yn mynnu y dylai camau rheoli effeithlon gael eu rhoi yn eu lle, fel bod effaith y rhywogaethau ar fioamrywiaeth, y gwasanaethau ecosystem cysylltiedig a, ble fo'n berthnasol, ar iechyd dynol neu'r economi yn cael eu lleihau. Mae camau rheoli'n cynnwys camau gweithredu ffisegol, cemegol neu fiolegol marwol neu sydd ddim yn farwol, sydd wedi eu hanelu at ddadwreiddio, rheoli poblogaeth a chyfyngu poblogaeth o rywogaethau o bryder i'r Undeb.

[Dolen i'r Ymgynghoriad](#).

Dyddiad cau'r ymgynghoriad: 12 Medi 2019

Y NEWYDDION DIWEDDARAF

OATA yn lansio modiwl hyfforddiant newydd ar rywogaethau goresgynol a bioddiogelwch

Mae'r *Ornamental Aquatic Trade Association* wedi lansio [modiwl hyfforddiant e-ddysgu ar-lein](#) newydd wedi ei anelu at fanwerthwyr, ymgynghorwyr pyllau ac acwaria, yn ogystal â pherchnogion pyllau a phobl sy'n cadw pysgod. Mae'r cwrs yn archwilio beth yw rhywogaethau goresgynol, y problemau difrifol y maent yn eu hachosi, sut maent yn effeithio ar y diwydiant / perchnogion, pa gamau gweithredu all hwyluso eu hymlediad a'r camau ataliol y mae OATA yn cynghori y dylai pobl eu mabwysiadu. Mae hefyd yn edrych ar anatomeg pysgod a phlanhigion sylfaenol er mwyn helpu pobl i adnabod rhywogaethau sydd wedi eu gwahardd allai gael eu cam-labelu, er mwyn sicrhau na fyddant yn cael eu rhoi ar werth ar ddamwain. Bydd yn helpu'r bobl hynny sy'n gweithio yn y diwydiant i ennyn hyder yn eu cwsmeriaid pan fyddant yn siarad am ddewis planhigion a physgod ar gyfer eu pyllau a'u hacwaria.

Fforwm Rhanddeiliaid Rhywogaethau Estron

Ymgasglodd cynrychiolwyr o amrediad eang o sectorau ar gyfer 16^{eg} Fforwm Rhanddeiliaid Rhywogaethau Estron yng Nghaeredin ar y 18fed Mehefin. Mae'r cyflwyniadau a'r trafodion ar gael ar [wefan GB NNSS](#).

Cacynen Asia wedi ei chanfod yn ne Hampshire



Ffigur 1: Asian hornet © Jean Haxaire

Mae'r Uned Wenyn Genedlaethol wedi cadarnhau y gwelwyd Cacynen Asia fenywaidd, unigol yn New Milton, Hampshire wedi derbyn adroddiad gan aelod o'r cyhoedd. Mae gwaith monitro ar y gweill i chwilio am unrhyw gacynod Asia eraill yn yr ardal gyfagos. Darllenwch fwy ar [wefan y llywodraeth](#).

Os ydych yn amau eich bod wedi gweld cacynen Asia, gallwch adrodd am hyn trwy ddefnyddio ap 'Asian Hornet Watch' ar gyfer iPhone ac Android neu trwy ddefnyddio'r [ffurflen adrodd ar-lein](#). Cofiwch gynnwys llun. Mae [canllawiau adnabod a mwy o wybodaeth ar gael](#) ac os ydych yn cadw gwenyn dylech gadw llygad ar y wybodaeth a'r cyngor diweddaraf ar [straeon newyddion diweddaraf GOV.UK](#).

PROSIECTAU PARTNER: YR YMDDIRIEDOLAETH GENEDLAETHOL YN NINEFWR

Astudiaeth achos o'r defnydd o widdon i frwydro yn erbyn ymlediad Rhedynen y Dŵr (Azolla)

Ym mis Chwefror 2016 sylwodd staff Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol ym Mharc Dinefwr, Sir Gâr, bod y planhigyn oedd yn gorchuddio un o'r pyllau hwyaid ar ddarn o dir nepell o'r SoDdGA / GNG, i'w weld yn hynod o goch a llachar. Wedi gwirio llyn y felin, sydd y tu mewn i'r SoDdGA / GNG, gwelwyd bod yr un planhigyn blodeuol yn bresennol yno hefyd. Adnabuwyd y dihiryn fel *Azolla Filiculodies*, neu Redynen y Dŵr i roi iddo ei enw Cymraeg. Fe'i cofnodwyd gyntaf yn y DU ym 1883 ac mae wedi ymledu'n gyflym ar draws Lloegr yn ystod yr hanner can mlynedd diwethaf ac mae bellach yn dod i'r amlwg yng Nghymru, Yr Alban a Gogledd Iwerddon. Gwerthwyd Azolla mewn canolfannau garddio tan i hynny gael ei wneud yn anghyfreithlon yn 2014, fel diwygiad i Atodlen 9 Deddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981. Ond mae Azolla yn dal i ymledu trwy'r DU. Heb ei atal, gall y planhigyn hwn gael effaith ddinistriol ar blanhigion ac anifeiliaid cynefinoedd dŵr croyw trwy leihau ansawdd a lefelau dŵr, lleihau lefelau golau mewn dyfrffyrdd a thagu systemau pyllau cyfan.



Ffigur 2: Carped Azolla © Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol

Golygodd ymlediad yr Azolla ar y pwll hwyaid yn Ninefwr, a'r ffaith iddo gytrefu llyn y felin yn gyflym yn 2016, bod yr hwyaid i bob pwrpas yn cerdded ar dir sych gan fod trwch y rhedynen tua 30cm mewn manau. Roedd gwaith ymchwil wedi arwain y staff i gredu bod ganddynt ddau opsiwn: cyfuniad o glirio mecanyddol a chwynladdwr, neu ddull rheoli biolegol newydd ei gyflwyno oedd yn defnyddio pryfetach. Nid oedd y dull cyntaf yn cael ei ffafrio oherwydd y risg sy'n gysylltiedig â defnyddio cemegau, a byddai rheoli gyda dulliau mecanyddol yn golygu y byddai'r planhigyn yn ymledu ymhellach wrth i'r carped o chwyn gael ei dorri a'i chwalu.



Ffigur 3: Azolla © CABI

Penderfynodd staff Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol ddewis y llwybr 'gwiddonol'!! Roedd y Centre for Agriculture and Bioscience International (CABI) wedi bod yn archwilio'r defnydd o widdon Gogledd America, a adnabyddir fel *Stenopelmus rufinusus*, ac yn ddiweddar roeddent wedi cyflwyno a phrofi'r gwiddon ar safleoedd ledled y DU. Roedd pryderon ar y cychwyn y byddai'r gwiddon yn tyfu'n broblem yn y dyfodol. Ond, cadarnhawyd bod y rhywogaeth yn ddibynnol ar y planhigyn penodol yma a dangosodd profion bod y gwiddon yn dibynnu'n llwyr ar yr Azolla ac, unwaith i'r safle gael ei glirio, y byddai'n symud ymlaen i leoliad arall gydag Azolla neu'n marw o ddiffyg bwyd.

Ym Mehefin a Gorffennaf 2016, cyrhaeddodd y gwiddon Barc Dinefwr mewn 14 pecyn o 500, heb fod yn fwy na 2mm yr un. Roedd eu rhoi yn y pyllau'n broses rwydd ac erbyn gaeaf 2017 roedd y pyllau wedi eu clirio'n llwyr o Azolla.

Ond roedd pryderon yn aros y byddai sborau'r Azolla yn aros ynghwsg neu y gallai ffynhonnell flaenorol y chwyn greu broblem yn y dyfodol, er bod datrysiad ar gael bellach. Yn 2019, dychwelodd y broblem i Lyn y Felin yn Ninefwr ac, yn waeth fyth, roedd wedi ymledu i ddau o'r 9 Ystumllyn ecolegol-sensitif ar wastatir Tywi, gaiff eu rheoli hefyd gan Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol. Ym Mehefin 2019, derbyniodd staff Dinefwr gyflenwad arall o 16 pecyn o elyn yr Azolla a'r gobaith yw y gwelir lleihad llwyddiannus unwaith eto yn y planhigyn ecolegol-ddinistriol hwn erbyn diwedd 2019.



Ffigur 4: Gwiddon Azolla © CABI

Dai Hart, Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol



DIGWYDDIADAU

Digwyddiadau hyfforddi rhywogaethau goresgynol

28^{ain} Awst 2019

Adnabod Planhigion Goresgynol Estron *Gerddi Botaneg Brenhinol, Kew*

Digwyddiad hyfforddi gyda CIEEM i ddatblygu sgiliau adnabod tua 40 rhywogaeth o blanhigion estron goresgynol sydd ar Atodlen 9 Deddf Bywyd Gwylt a Chefn Gwlad, gan ddefnyddio'r casgliad helaeth o blanhigion a geir yn nhai gwydr a gerddi Kew. Ymwelwch â [gwefan CIEEM](#) am fwy o wybodaeth.

21^{ain} Tachwedd 2019

Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Rhywogaethau Estron Goresgynol *Crymlyn Bog National Nature Reserve, Port Tennant, SA1 7BG*

Dysgwch am y prif faterion sy'n ymwneud â Rhywogaethau Estron Goresgynol yn y DU ac yn fyd-eang, yn cynnwys adnabod, dulliau rheoli, deddfwriaethau, cofnodi ac ymgyrchoedd. Byddai rhywfaint o wybodaeth flaenorol am ecoleg yn ddefnyddiol. £50 y person. Am fwy o fanylion ac i archebu lle, cysyllter â Jo Mullett, Rheoli Clymog Japan, 07790 505232

Wythnos Rhywogaethau Goresgynol

Diolch o galon a llongyfarchiadau i bawb fu'n rhan o Wythnos Rhywogaethau Goresgynol 2019!



CYSYLLTWCH Â NI



www.biodiversitywales.org.uk/Gr-p-Rhywogaethau-Estron-Goresgynol



@WBP_wildlife



walesbiodiversitypartnership@cyfoethnaturiolcymru.gov.uk



Partneriaeth Bioamrywiaeth Cymru, d/o Cyfoeth Naturiol Cymru, Tŷ Cambria, 29 Heol Casnewydd, Caerdydd, CF24 0TP